

Mas la Sala

El Pla del Penedès

Ubicació

Comarca:	Alt Penedès
Lloc/Adreça:	A 600 m al sud del nucli urbà, al sud del torrent de Sabanell, en l'anomenada Plana del a Sala.
Emplaçament	Sobre la riba dreta del torrent de Brivons
Alçada:	215,4
Coordenades:	
Latitud:	41.40987
Longitud:	1.71124
UTM Est (X):	392286
UTM Nord (Y):	4585059

Classificació

Número de fitxa	08164 - 21
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Conjunt arquitectònic
Estil / època:	Medieval Modern Contemporani Popular
Segle	XIV-XX
Estat de conservació	Regular
Protecció	Legal
Observacions protecció:	BCIL - Conjunt nº 5 Annex 4 POUM. Clau 16.
Número inventari	2756, IPAC
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Fàcil
Ús actual:	Residencial
Titularitat	Privada
Titular:	002301700CF98E / 08163A01300018
Autoria de la fitxa	Àlex Asensio Ferrer
Data de registre de la fitxa:	dc., 26/07/2017 - 02:00

Descripció

Masia aïllada d'origen medieval, successivament modificada i ampliada amb reformes destacades des de finals del segle XVIII fins a principis del XX fins a formar un conjunt d'immobles de 1400m² de superfície. Entre els volums annexos s'hi compten les cases dels antics treballadors de la finca que donen forma a la façana nord. Es tracta de dos habitatges simètrics de planta baixa i pis de finals del segle XIX amb una porta al centre i dues finestres a cada planta. N'hi ha d'altres d'isolats, com és el cas del complex en forma d'U invertida situat a ponent, que res tenen a veure amb la propietat que ens ocupa.

El mas originari era el centre de la quadra medieval homònima, sobre la qual exercia la seva jurisdicció. Situat al mig del complex, amb la façana principal orientada a migdia, va perdre la funció d'habitatge principal quan aquesta es va transferir a un nou volum adossat a la façana de llevant.

Aquest nou edifici, de planta rectangular i 170m² de superfície, se situa a l'est del conjunt. La façana actual, totalment arrebossada, correspon a una reforma de finals del segle XVIII i encara més ençà, incorporant alguns elements d'estil modernista com la ventalla de vidre i fusta amb les arestes aixamfranades de la porta principal, els portalàmpades de forja en forma de drac i el mosaic ceràmic de la Lliga contra el mal parlar. Consta de planta baixa, pis i golfes, amb composició inicialment simètrica de tres crugies. A la planta baixa hi ha el portal de mig punt dovellat, amb la data de 1793 i una creu inscrita a clau. L'accés és flanquejat per sengles finestrals fins al terra protegits per reixats semicirculars de brèndoles de forja verticals acabades en punxa. A la planta pis hi ha un balcó damunt la porta de llosana motllurada i barana de ferro. A cada costat hi ha una finestra balconera sensiblement desplaçada cap al centre, amb barana senzilla de ferro. Recuperant els eixos de simetria, a les golfes apareixen tres finestres amb llinda plana immediatament sota el ràfec. La coberta, a dues vessants, és de teula àrab amb el carener paral·lel a la façana.

Davant seu hi ha un pati amb una plantació de lledoners, tot tancat per un baluard guardat per una garita espitllera amb teulada cònica de maons plans i rematada amb una pinya de ceràmica vidriada. Al seu costat hi ha un accés per als carruatges dels senyors amb porta de forja de dues fulles amb sengles pilars rematats amb volutes en forma de bótes amb el nom de la casa ("CASERIO LA SALA") i l'any de construcció ("1814"). Dins del baluard hi ha el cobert sense interès d'una antiga granja de porcs i un safareig de planta quadrada revestit amb cairons de ceràmica vidriada de color marró que formava part del procés de destil·lació de l'aiguardent d'una antiga fassina.

A mitjan segle XIX l'edificació principal va ser ampliada amb l'addició de dos volums de planta baixa i pis en cadascun dels testers. A l'extrem nord hi ha una porta d'arc carpanell amb maons aixamfranats amb la data "1844" inscrita en una de les dues fulles. Dins seu hi ha un antic celler en forma d'ela (L) amb els cups soterrats i coberta de teula i bigues de formigó a un sol vessant que tanca l'angle nord-oriental de la propietat. A l'extrem sud es va habilitar un pas porticat amb arc carpanell de les mateixes característiques que l'anterior per donar accés l'edifici primigeni. Sobre seu hi ha un pis contigu a la masia amb balconera a la part davantera i un terrat pla amb accés a través de les golfes, amb balustrada d'obra típica d'inicis del segle XX al davant i barana de ferro al darrere.

Sobre el mateix pla de façana se succeeixen dos edificis contigus més de planta baixa i façana triangular amb porta central i sengles finestres laterals d'arc carpanell, tot emmarcat amb maons. El més petit, situat en posició intermèdia, fa 62 m² i albergava l'oficina i el laboratori de l'antic celler.

Observacions:

Segons el masover, la casa tenia el seu propi forn per a la fabricació de material d'obra. Estava situat fora del perímetre del baluard, sota la figuera que hi ha a l'angle nord-oriental, i un cop amortitzat va ser utilitzat com a dipòsit de purins. A més d'una granja de porcs, la casa va tenir també fassina i celler, en el qual s'hi va fer vi fins a l'any 1986, tal com figura anotat amb guix sobre una de les bótes.

Cont. Descripció:

Reconvertit en habitatge per a temporers, té la porta inhabilitada i s'hi accedeix per un lateral a través del pas porticat. El més gran té un ull de bou damunt la porta, en la qual hi ha inscrita la data "1872". Aquesta nau, de 360m², tanca el perímetre de la finca pel sector de ponent i es divideix en dos espais: un primer tram amb sis pilars a intervals regulars, terra de sorra i bigam original de fusta destinat a l'emmagatzematge de vi en bótes, i un de posterior, enrajolat i amb el sostre refet amb bigues de formigó, que acull el moll de descàrrega del raïm, els cups i la zona de treball, a més de maquinària i atuells diversos (una premsa de gàbia, una desrapadora i diversos bocois i portadores, entre més). Aquesta estança comunica directament amb un altre edifici de 108m² de gran alçada que alberga dues tines de ciment. El sostre, fet amb revoltons d'obra sobre bigues de fusta recolzades en travessers de ferro d'ànima buida, suporta una remunta exterior habilitada com a assecador d'ametlles amb coberta de teula a dues vessants i finestra quàdruple emmarcada amb maons al sector de ponent. Aquesta ala del complex engloba el terç occidental de la masia primigènia, que inclou un portal amb arc escarser tapiat i una finestra conopial del segle XVI a l'altura del primer pis.

L'edifici original, molt modificat, es troba actualment dins d'un pati voltat de construccions amb una gran morera al mig. La façana, feta de tàpia i teulada a dues vessants amb el carener perpendicular, va ser suplementada amb maons en la seva meitat oriental per donar continuïtat a l'aiguavés posterior de l'edifici principal. La porta principal, substituïda per un arc de mig punt amb maons aixamfranats, dóna accés a la masoveria i comunica, al fons, amb la casa de l'amo a través d'una caixa d'escala amb els graons i la barana de marbre. Concebut com un element exempt, encara que no ho és, aquest distribuïdor permet accedir a les diverses plantes de l'edifici principal sense hipotecar-ne l'espai i s'il·lumina mitjançant una torratxa o llanterna de 12m² amb finestres bilobulades i merlets d'inspiració aràbiga.

Història

Nucli matriu de l'antiga quadra del mateix nom, apareix esmentat per primer cop dins el terme del castell de Lavit en un document del *Libri antiquitatum* de l'any 1148. El 1396 s'esmenta Guillem Sala del lloc del Pla. Al fogatge de 1497 hi apareix Bernat Martí de la Sala. En el recompte de 1515, la Sala constitueix un lloc amb entitat pròpia, amb 9 focs disseminats. El 1695, el mas era tingut per Isidre Gibert a càrrec de Pere Martí de Sala. Al segle XVIII va passar al llinatge dels Rovira. El 1864 el mas era habitat per Joan Rovira i Magdalena Nadal (LLORAC, 2015:44). Amb posterioritat va ser adquirit pel notari Josep A. Cerdà i Fàbregas.

Bibliografia

LLORAC I SANTIS, Salvador (2015): *El Pla del Penedès. Un municipi al cor de la comarca del Penedès històric*, El Cep i la Nansa, p.44.

